

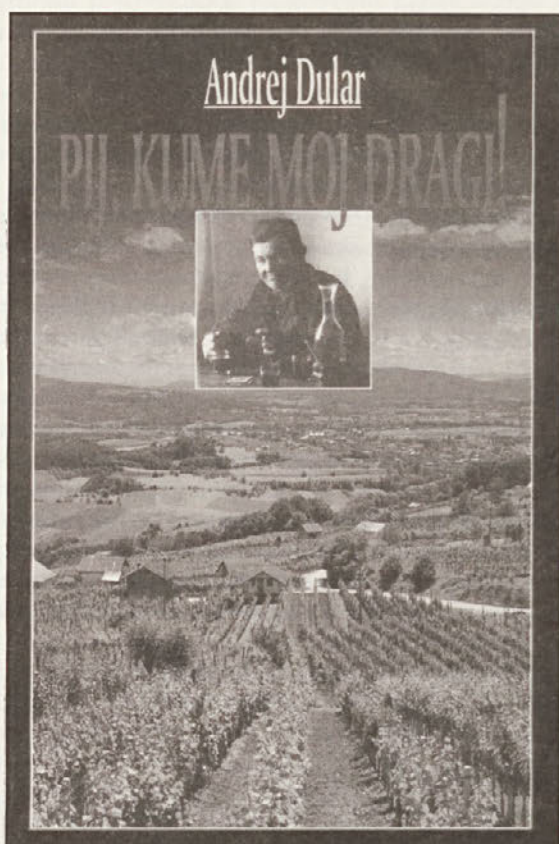
Marko Terseglav

ANDREJ DULAR, PIJ, KUME MOJ DRAGI! VINOGRADNIŠTVO IN VINOGRADNIKI V BELI KRAJINI.

Seidlova zbirka, 11. knjiga,
Dolenjska založba, Novo mesto, 1994,
231 str.

Pregled etnoloških priročnikov, topografij, monografij in del iz t. i. materialne kulture pokaže, da je bilo vinogradništvo vselej hvaležna etnološka tema, kar velja še za druge znanosti, predvsem za gospodarsko zgodovino ali geografijo. Iz te perspektive se pokaže najnovejše Dularjevo delo kot smelo dejanje, ki ne skriva ambicije, da bi o vinogradništvu povedalo kaj novega, kar avtor tudi uresniči. Za to pa je bil potreben drugačen pristop do pojavnosti - tega avtor prikaže v etnološki luči. Etnološke študije vinogradništva lahko skrivajo polno pasto in zank, saj preučevalca lahko zapeljejo bodisi v posplošenost bodisi v izgubljanje v podrobnostih. Vino in vinogradništvo namreč odpirata vedno nove in pomembne etnološke teme, povezane z njima. Zato je včasih težje zavestno "spregledati" podrobnosti in se omejiti na en sam vidik kot pa vztrajati v obširnosti. Avtor se je vseh teh zank dobro zavedal, zato se je omejil na belokranjsko vinogradništvo oz. na detajliran pogled, kar predstavlja novost v slovenski etnološki literaturi o vinogradništvu. Vsa avtorjeva pozornost je usmerjena le na en sam geografsko-etnološki prostor, torej na Belo krajino. Takšna "omejitev" pa je avtorju odprla več prostora za raziskave nekaterih drugih problemov, povezanih z vinogradništvom, ki jih v slovenski etnološki literaturi še nismo zasledili. Naj opozorim le na en sam primer: poleg primarnih nosilcev vinogradništva v Beli krajini avtorja zanimajo še nekmečki lastniki vinogradov in njihov odnos do trte in dela. Avtor analizira t. i. vikendaške viničarje, njihovo znanje in njihov odnos do "profesionalcev" in do tradicije.

Da bi ubežal pomanjkljivostim, se je avtor pri preučevanju tudi časovno omejil, saj nam razprava kaže obdobje belokranjskega vinogradništva v zadnjih sto letih. Obravnava se začne s pomembno prelomnico v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ko belokranjske vinograde začne uničevati trtna uš. Propadanje vinogradov pa je spodbudilo drugačen način gospodarjenja in opuščanje zgolj tradicionalnega znanja. Dularja zanima, kaj so te spremembe povzročile v vsakdanjem načinu življenja ljudi, v njihovi ekonomiji, v mišljenju in tudi v duhovnem življenju in razmišljanju. Gre za analizo sprememb obnašanja, navad in tradicionalnega gospodarskega razmišljanja. Študija se končuje v devetdesetih letih našega stoletja z analizo vseh sprememb in sobivanja današnje znanosti s tradicionalnimi izkušnjami. Avtorja zanimajo predvsem spremembe, ki jih etnološko korektno vedno povezuje s tradicijo. Na tradicionalne pivske navade, šege, praznike,

zdravilstvo in na duhovno kulturo avtor opozarja takrat in v toliko, kolikor so ti pojavi živi še danes. Avtorja zanima torej neko "trenutno" stanje, čeprav v relativno širokem razponu stotih let.

Knjiga je razdeljena na devet obširnejših razdelkov: 1. Gospodarske razmere v Beli krajini v zadnjih sto letih, 2. Naravni pogoji za vinogradništvo v Beli krajini, 3. Vinogradniške posestne razmere, 4. Trtne boleznin in njihov vpliv na vinogradništvo v Beli krajini, 5. Vinogradništvo in kletarsko znanje belokranjskih vinogradnikov, 6. Trgovina z vinom, 7. Vinogradniško koledarsko leto, 8. Človek in vino, 9. Sklep. Vsi ti razdelki imajo vrsto poglavij, ki vsako zase predstavlja etnološko temo. Vseh ni mogoče naštet, kot informacijo naj navedem le poglavja osmega razdelka: Vinske dajatve; Soseske zidanice; Pivske navade; Mejaštvo; Hranjenje in pitje vina; Pivske navade ob življenjskih prelomnicah; Pivske navade zunaj doma; Odnos do vina; Alkoholizem.

Raziskave in knjige - ta je dodelana magistrska naloga - si ni mogoče zamisliti brez terenskega dela, iz katerega v največji meri izhaja študija. Avtor je večino ustnih virov inkorporiral v študijo v dobesedni obliki, pri čemer je upošteval tudi povsem nasprotno izjavo informatorjev. S tem je študija pridobila na strokovnosti in živosti. Le-to stopnjuje še 88 črnobelih in barvnih fotografij in preslikav dokumentov. Slikovno gradivo je strokovno pričevalno in je hkrati dragocen etnološki in kulturni dokument, "opremljen" z vsemi potrebnimi podatki. Mimo ustnih virov se je avtor opiral še na dosegljivo strokovno literaturo, največ pa na rokopisne - arhivske vire in na podatke iz slovenskega časopisja. Okrasni in poučni značaj pa knjigi daje še dvanajst fotografskih preslikav akvarelov vinske trte, ki uspevajo v Beli krajini. Knjigo je grafično oblikoval Jurij Kočbek.

Slovenska etnologija je z Dularjevo knjigo dobila nov in dragocen prispevek, njegovo delo pa bo najbrž postalo tudi vzorec prihodnjim etnološkim razpravam o vinogradništvu. Tudi za laično javnost bo knjiga najbrž mikavno branje.